

РОЗРОБКА МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ СИСТЕМОЮ УКРАЇНИ

© 2014 ДМИТРИШИН Л. І., БЛАГУН І. І.

УДК 332.1: 658.152.012.16

Дмитришин Л. І., Благун І. І. Розробка механізму формування стратегій управління банківською системою України

Метою статті є необхідність обґрунтування поняття механізму формування стратегій управління банківською системою, визначення його складових елементів, принципів та основних засад функціонування. При цьому під механізмом формування стратегій управління банківською системою запропоновано розуміти сукупність цілей, суб'єктів, об'єктів, методів та інструментів стратегічного управління банківською системою, спрямованих на прийняття комплементарних рішень щодо вибору норм, орієнтирів, напрямків, засобів і правил, які забезпечують ефективність управління системоутворюючими та взаємопов'язаними елементами цієї системи. Визначено основні структурні складові механізму формування стратегій управління банківською системою: цілі, суб'єкти, об'єкти, методи, інструменти, а також взаємозв'язки між ними та рівень взаємодії, що формує механізм як цілісну модель, котра має змогу зберігати свої властивості, безперервність процесу функціонування, незважаючи на зовнішні та внутрішні зміни. Сформовано основні принципи механізму формування стратегій управління банківською системою. Для чіткого розподілу функціональних обов'язків при розробці механізму формування стратегій управління банківською системою в запропонованому механізмі виділено блоки та відповідні їм структурні елементи. Кожен блок даного механізму складається з певних елементів, які, у свою чергу, йому підпорядковані та визначають зміст того чи іншого блоку.

Ключові слова: банківська система, стратегії управління, механізм, фінансова стійкість, моделювання, грошово-кредитний ринок

Рис.: 2. **Бібл.:** 10.

Дмитришин Леся Ігорівна – доктор економічних наук, доцент, професор, кафедра економічної кібернетики, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: dmytryshyn_l@hotmail.com

Благун Іван Іванович – аспірант, кафедра економічної кібернетики, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: blagun@E-mail.ua

УДК 332.1: 658.152.012.16

Дмитришин Л. И., Благун И. И. Разработка механизма формирования стратегий управления банковской системой Украины

Целью статьи является необходимость обоснования понятия механизма формирования стратегий управления банковской системой, определения его составных элементов, принципов и основных принципов функционирования. При этом под механизмом формирования стратегий управления банковской системой предложено понимать совокупность целей, субъектов, объектов, методов и инструментов стратегического управления банковской системой, направленных на принятие комплементарных решений относительно выбора норм, ориентиров, направлений, средств и правил, которые обеспечивают эффективность управления системообразующими и взаимосвязанными элементами этой системы. Определены основные структурные составляющие механизма формирования стратегий управления банковской системой: цели, субъекты, объекты, методы, инструменты, а также взаимосвязи между ними и уровень взаимодействия, которое формирует механизм как целостную модель, которая имеет возможность сохранять свои свойства, непрерывность процесса функционирования, невзирая на внешние и внутренние изменения. Сформированы основные принципы механизма формирования стратегий управления банковской системой. Для четкого распределения функциональных обязанностей при разработке механизма формирования стратегий управления банковской системой в предложенном механизме выделены блоки и соответствующие им структурные элементы. Каждый блок данного механизма состоит из определенных элементов, которые, в свою очередь, ему подчинены и определяют содержание того или другого блока.

Ключевые слова: банковская система, стратегии управления, механизм, финансовая стойкость, моделирование, денежно-кредитный рынок

Рис.: 2. **Библ.:** 10.

Дмитришин Леся Игоревна – доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры экономической кибернетики, Прикарпатский национальный университет им. В. Стефаника (ул. Шевченко, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: dmytryshyn_l@hotmail.com

Благун Иван Иванович – аспирант, кафедра экономической кибернетики, Прикарпатский национальный университет им. В. Стефаника (ул. Шевченко, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: blagun@E-mail.ua

UDC 332.1: 658.152.012.16

Dmitrishin L. I., Blahun I. I. Development of a Mechanism of the Formation of Strategies for Management of the Banking System in Ukraine

The article is aimed at necessary substantiation of concept of mechanism of the formation of strategies for management of banking system, definition of its component elements, principles and basic principles of functioning. A mechanism of the formation of strategies for management of the banking system is to be understood as totality of objectives, subjects, objects, methods, and tools for the strategic management of banking system, directed to making of complementary decisions related to selection of norms, guides, trends, tools, and rules that ensure effective management of backbone and interrelated components of the system. The following main structural components of a mechanism of the formation of strategies for management of the banking system were determined: objectives, subjects, objects, methods, tools, and the relationships between them as well as level of interaction that forms the mechanism as a holistic model which includes the ability to maintain its properties and the continuity of operations, despite external and internal changes. Basic principles of a mechanism of the formation of strategies for management of the banking system were defined. For the purpose of clear division of responsibilities in developing a mechanism of the formation of strategies for management of the banking system blocks with the corresponding structural elements were allocated in the proposed mechanism. Each block of the mechanism consists of particular elements, which, in turn, subordinate to and determine the content of a given block.

Key words: banking system, management strategies, mechanism, financial stability, modeling, monetary-credit market.

Pic.: 2. **Bibl.:** 10.

Dmitrishin Lesya I. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Economic Cybernetics, Precarpathian National University named after V. Stefanyk (vul. Shevchenka, 57, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: dmytryshyn_l@hotmail.com

Blahun Ivan I. – Postgraduate Student, Department of Economic Cybernetics, Precarpathian National University named after V. Stefanyk (vul. Shevchenka, 57, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: blagun@E-mail.ua

Управління банківською системою передбачає об'єктивне визначення її поточного й бажаного стану, скоординоване управління її фінансовими ресурсами, вибір таких управлінських рішень, котрі сприяли б забезпеченню її ефективного функціонування. Перелічені аспекти можуть бути впорядковані та відображені у сформованому цілісному механізмі. Саме таким механізмом є, на нашу думку, механізм формування стратегій управління банківською системою.

Теоретичним і практичним аспектам формування стратегії організації, у тому числі банків, присвячена значна кількість наукових напрацювань [2 – 6]. Разом з тим досі розроблення цієї проблеми носить описовий характер, відсутнє комплексне чітке уявлення про чинники її виникнення й потенціал розвитку.

Метою статті є необхідність обґрунтування поняття механізму формування стратегій управління банківською системою, визначення його складових елементів, принципів та основних засад функціонування.

Необхідність розробки механізму формування стратегій управління банківською системою зумовлена проблемою практичного забезпечення ефективності розвитку банків як на макро-, так і на мікроекономічному рівні для їх належного функціонування та стабільного розвитку, з одного боку, а також створення базових передумов щодо виконання банками своїх функцій, реалізації ролі в економіці з іншого, що позначається на надійності банківської системи в цілому, на економічному розвитку країни та швидкості ринкових трансформацій у процесі суспільного відтворення.

Сутність механізму формування стратегій управління банківською системою значною мірою обумовлена самим змістом поняття «механізм», яке традиційно розуміють як «спосіб функціонування певної системи, тобто реалізації функцій її окремих елементів» [1].

Визначивши банківську систему як специфічну економічну та організаційно-правову структуру, що забезпечує своїми особливими методами та інструментами функціонування грошового ринку та економіки в цілому, пропонуємо таке трактування механізму формування її стратегій управління.

Під механізмом формування стратегій управління банківською системою розумітимемо сукупність цілей, суб'єктів, об'єктів, методів та інструментів стратегічного управління банківською системою, спрямованих на прийняття комплементарних рішень щодо вибору норм, орієнтирів, напрямків, засобів і правил, які забезпечують ефективність управління системоутворюючими та взаємопов'язаними елементами цієї системи.

Визначимо основні *структурні складові* механізму формування стратегій управління банківською системою. При цьому варто зауважити, що при визначенні структури даного механізму варто розрізнити поняття «складу» та «структури» будь-якої системи. Зокрема, у [2] зазначено, що *склад* – це елементи, блоки, тобто те, з чого складається механізм, а *структура* – це взаємозв'язки між ними, рівень взаємодії, що забезпечує механізм як цілісну модель, котра має змогу зберігати свої властивості, безперервність процесу функціонування, незважаючи на зовнішні та внутрішні зміни.

Іншими словами, поняття структури є ширшим, а крім того, таким, що відповідає основним ознакам системи як комплексу взаємопов'язаних елементів разом із відношеннями між цими елементами та між їхніми атрибутами, які спільно реалізують певні цілі. Усі ознаки притаманні і власне банківській системі:

- ✦ згідно із запропонованим визначенням банківської системи вона є не механічним поєднанням окремих банків, а специфічною цілісною економічною та організаційно-правовою структурою;
- ✦ банківська система України представляє собою дворівневу континентальну модель, в якій сукупність фінансових посередників (підсистеми) займаються банківською діяльністю на постійній професійній основі та функціонально взаємопов'язані;
- ✦ банківська система як складова органічної частини входить в надсистему – соціально-економічну систему країни;
- ✦ з одного боку, як сукупність фінансових посередників, які займаються банківською діяльністю, а з іншого – як одна зі складових соціально-економічної надсистеми, діяльність банківської системи проявляється в її специфічних цілях і функціях порівняно з цілями та функціями її підсистем чи надсистеми.

Отже, основними структурними складовими механізму формування стратегій управління банківською системою є (рис. 1):

- ✦ цілі;
- ✦ суб'єкти;
- ✦ об'єкти;
- ✦ методи;
- ✦ інструменти.

Банківська система, з одного боку, як сукупність фінансових посередників, які займаються банківською діяльністю, а з іншого – як одна зі складових соціально-економічної надсистеми, покликана відповідати таким цілям:

- I. Забезпечувати трансформацію внутрішніх заощаджень в інвестиції з якнайменшими транзакційними витратами.
- II. Сприяти ефективній алокації ресурсів;
- III. Надавати механізми для реалізації базових соціальних функцій держави;
- IV. Забезпечувати зміцнення фінансового суверенітету.

Комплексна реалізація зазначених цілей в умовах зміни зовнішнього середовища спричиняє необхідність підвищення гнучкості стратегій управління банківською системою на основі реалізації таких принципів механізму формування стратегій управління банківською системою [3]:

- ✦ безперервності процесу стратегічного управління, починаючи з формування універсальних стратегій і закінчуючи формуванням окремих функціональних стратегій;

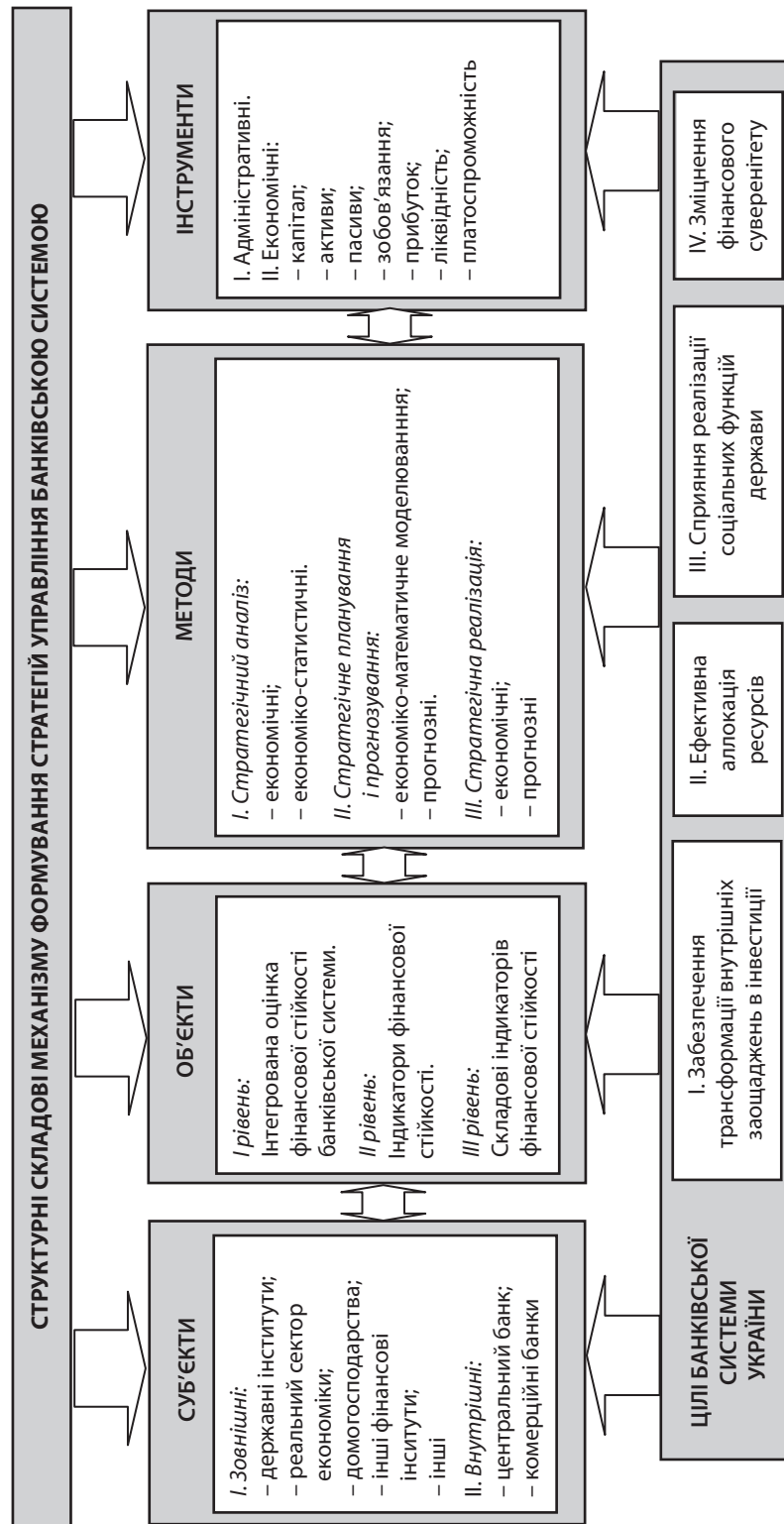

Рис. 1. Структурні складові механізму формування стратегій управління банківською системою (власна розробка)

- ✦ паралельності виконання різних етапів управління банківською системою – стратегічного, тактичного й оперативного, тобто одночасного їхнього виконання, а в ідеалі – органічного їх поєднання в єдиний комплекс;
- ✦ синтезу процесів формування стратегій управління банківською системою, визначення оптимальної стратегії та її коректування під впливом змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі.

Для чіткого розподілу функціональних обов'язків при розробці механізму формування стратегій управління банківською системою в запропонованому механізмі необхідно виділити блоки та відповідні їм структурні елементи. Кожний блок даного механізму складається з певних елементів, які, у свою чергу, йому підпорядковані та визначають зміст того чи іншого блоку (рис. 2).

Вихідним блоком є аналіз та діагностика основних внутрішніх і зовнішніх чинників управління банківською системою.

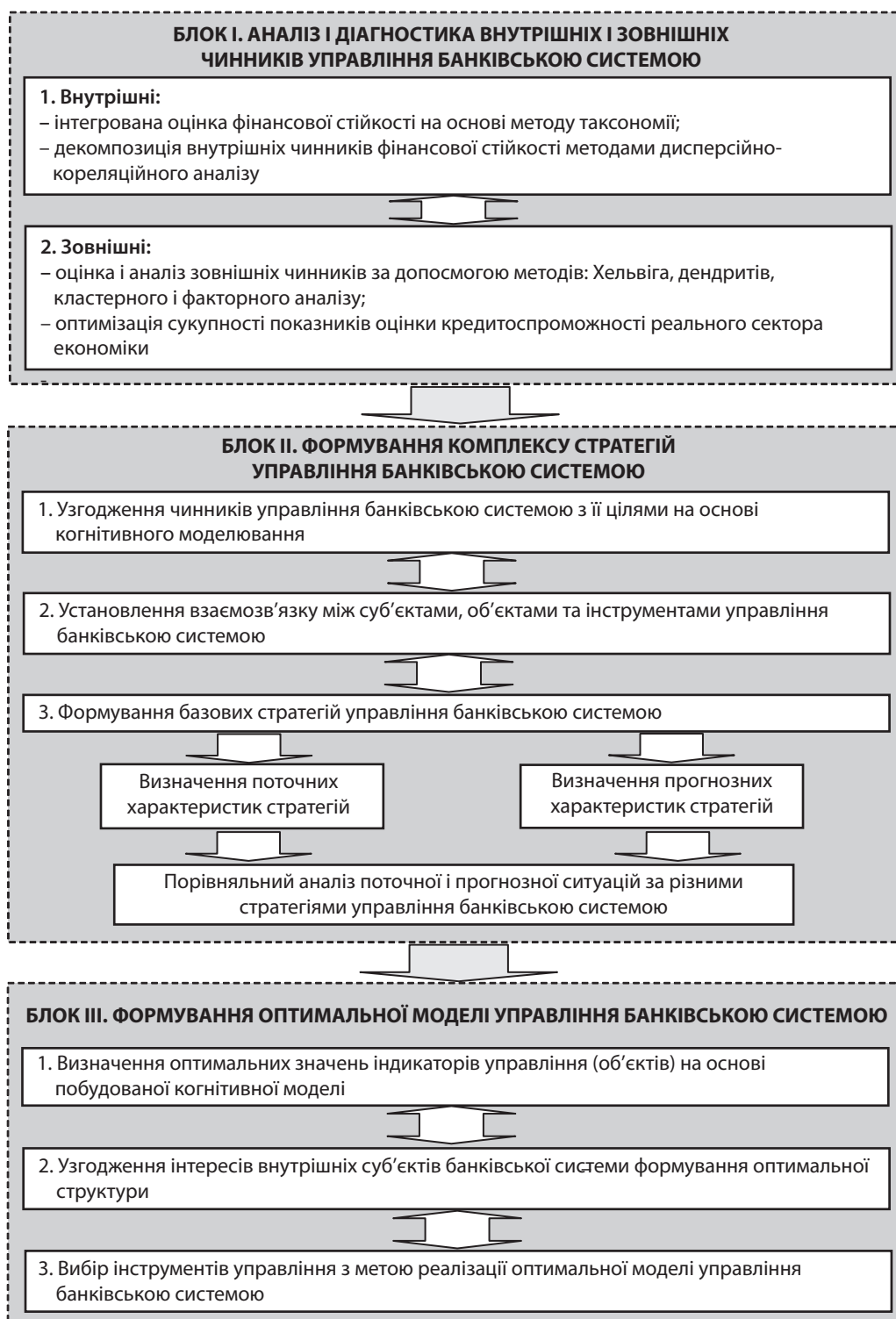

Рис. 2. Етапи реалізації механізму формування стратегій управління банківською системою (власна розробка)

Формування поточних значень характеристик ефективності управління банківською системою здійснюється на основі аналізу і діагностики її фінансового стану, а також фінансово-економічного стану зовнішнього середовища.

Мета такої діагностики, що ґрунтується на результатах аналізу, полягає у визначенні причин і джерел, що викликають порушення в управлінні банківською системою. Вона включає як механізми розпізнавання причин виникнення сформованих ситуацій, так і механізми

аналізу тенденцій розвитку характеристик управління банківською системою.

Паралельно з аналізом та діагностикою здійснюється синтез чинників управління банківською системою і визначаються закономірності й альтернативні варіанти її розвитку. Адекватно (тобто у відповідності до поставлених цілей) визначена інтегрована оцінка ефективності управління банківською системою дозволяє використовувати її як ефективний інструмент при визначенні оптимальної стратегії управління.

Як зазначено в [2], стійкість є фундаментальною, внутрішньою характеристикою, завдяки якій забезпечується життєздатність, стабільний розвиток банківської системи в межах заданої траєкторії та відповідно до обраної стратегії, незважаючи на силу впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Тому синтезованим внутрішнім індикатором обрано інтегровану оцінку фінансової стійкості як необхідної умови ефективного функціонування банківської системи України.

На основі аналізу банку методик, які стосуються синтезу оцінки фінансової стійкості банківської системи, вибрано таксономічний метод, який задовольняє сформовані цілі механізму та сферу застосування такої інтегрованої оцінки.

Наступним етапом вихідного блоку механізму є аналіз та визначення ключових внутрішніх чинників фінансової стійкості банківської системи України, тобто декомпозиція обчисленої раніше інтегрованої оцінки. Проаналізовані підходи до формування системи індикаторів фінансової стійкості (ІФС) банків і запропонована методика оцінки чинників фінансової стійкості банківської системи України з урахуванням основоположних функцій та цілей банківської системи дозволила виявити специфічні (крайні) ІФС, які є важливими в управлінні банківською системою України, і водночас, визнаються міжнародними організаціями як необхідні критерії для аналізу фінансового сектора національної економіки.

Як вже зазначалося, управління банківською системою при постійно змінному стані зовнішнього середовища характеризується невизначеністю її функціонування. У зв'язку з цим необхідна реалізація адаптивних принципів системи, що забезпечують, з одного боку, стабільність характеристик управління банківською системою, а з іншого боку, мінімізацію витрат на коригування побудованих у результаті стратегій управління і збільшення швидкості реакції системи на зміни зовнішнього середовища [3 – 5]. У механізмі ідентифікації стану зовнішнього середовища здійснюється оцінка й аналіз динаміки зміни зовнішніх і внутрішніх параметрів.

Окрім внутрішніх, не менш важливим є аналіз зовнішніх чинників управління банківською системою. З цією метою у відповідності до сформульованих цілей проаналізовано один з найважливіших критеріїв, який забезпечує ефективність алокації кредитних ресурсів банківського сектора економіки, а саме – рівень кредитоспроможності суб'єктів реального сектора економіки. На основі аналізу існуючих методик оцінки кредитоспроможності підприємств – суб'єктів господарювання запропоновано методичний підхід до визначення і подальшої оптимізації сукупності показників оцінки кредитоспроможності вітчизняних підприємств, який може застосовуватися банківською системою з метою підвищення ефективності алокації її кредитних ресурсів за секторами національної економіки.

Зокрема, запропоновано доповнити здійснюваний економетричний аналіз сукупності показників такими методами: Хельвіга, дендритним, кластеризації та головних компонент. Порівняльна характеристика останніх між собою, а також з дискримінантним методом дозволяє

оптимізувати сукупність аналізованих показників, що, у свою чергу, забезпечить формування всебічного уявлення про фінансово-економічний стан клієнта банку за різними параметрами, які характеризують його діяльність.

Адаптивні властивості системи управління банківською системою досягаються за рахунок маневреності та гнучкості її функціонування. Маневреність відображає швидкість необхідної перебудови (адаптації) системи і складових її елементів, тобто швидкість адаптації до умов, що змінилися. У свою чергу, маневреність цієї системи забезпечується гнучкістю, що відображає її здатність погашати збурювання зовнішнього середовища за рахунок формування різного роду фінансових запасів і резервів для проведення такого маневру.

Зіставлення внутрішніх і зовнішніх характеристик управління банківською системою, аналіз відхилень між ними та їх адаптація до структури банківської системи здійснюються засобами контролю.

Таким чином, синтез перелічених етапів першого блоку механізму формування стратегій управління банківською системою дозволяє:

- ✦ підвищити якість прийнятих управлінських рішень на різних етапах управління банківською системою;
- ✦ здійснити своєчасний аналіз і оцінку існуючого дисбалансу управління банківською системою;
- ✦ визначити фінансові резерви, спрямовані на стабілізацію управління банківською системою.

Отже, цільовою спрямованістю *першого блоку механізму* є всебічний аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища банківської системи та оцінка ефективності її управління.

Надамо також опис методів і моделей, що використовуються для вирішення завдань кожного із зазначених етапів першого блоку запропонованого механізму.

Формування інформаційного забезпечення показників, які характеризують внутрішні та зовнішні чинники управління банківською системою. На цьому етапі розробляється інформаційна модель внутрішнього і зовнішнього середовища управління банківською системою. При цьому дана модель повинна відповідати вимогам, що висувуються до сформованої інформації, а саме: доступність, значущість, матеріальність, надійність та порівняність [7].

Поняття «інформаційне забезпечення» в статичному аспекті [6] означає сукупність даних, що характеризують фактичний стан певного явища чи процесу або його зміну на певний момент часу. У динамічному аспекті дане поняття розглядається як процес взаємодії розподілених інтелектуальних вузлів, які реалізують функції управління явищем чи процесом.

Виходячи з вищенаведених визначень, до завдань інформаційного забезпечення стратегічного управління банківською системою слід віднести:

- ✦ формування та надання повної інформації для прийняття управлінських рішень;
- ✦ визначення чинників, що впливають на ефективність управління банківською системою;

- ✦ забезпечення поточного, оперативного та стратегічного управління банківською системою;
- ✦ забезпечення планування та прогнозування певного рівня, на якому повинна знаходитися банківська система в майбутньому періоді.

Для забезпечення ефективного процесу стратегічного управління банківською системою і прийняття відповідних управлінських рішень інформаційну базу можна подати як композицію внутрішньої та зовнішньої інформації.

Використання внутрішніх і зовнішніх даних сприяє створенню системи інформаційного забезпечення, зорієнтованої на ефективне поточне та операційне управління банківською системою, а також на прийняття стратегічних рішень.

Уся інформація складає єдину інформаційну базу. Передача необхідних даних до відповідних підрозділів здійснюється в автоматизованому режимі. Звідси випливає, що цикл руху інформації триває з моменту її виникнення до формування аналітичної інформації та прийняття управлінського рішення.

Оскільки банківська система є складною динамічною системою, то при формуванні її інформаційної моделі необхідно враховувати велике число чинників, що відображають стан зовнішнього і внутрішнього середовища й здійснюють безпосередній вплив на її управління. Разом з цим, урахування багатьох чинників у моделі призводить до інформаційної перевантаженості управління нею і неможливості добору припустимих для банківської системи стратегій. З огляду на це виникає необхідність розробки методик вибору показників, що дозволяють оцінювати й аналізувати процеси управління банківською системою без втрати значимої для прийняття управлінських рішень інформації.

При цьому список показників формується за двома напрямками.

У рамках першого напрямку виділяються найбільш значимі індикатори управління банківською системою, що визначаються фінансовою та економічною їх доцільністю і спрямованістю. Це дозволяє оцінити ступінь використання та визнання таких критеріїв оцінки банківської системи вітчизняними та міжнародними фінансовими організаціями.

Другий напрямок передбачає вибір показників стану банківської системи на основі економіко-статистичного аналізу, який дозволяє оцінити їх значимість та адекватність для здійснюваного аналізу і діагностики. Наявність великого числа збурюючих впливів, відсутність достатньо повної інформації про окремі показники визначають повноту і точність сформованої інформації про банківську систему. Відтак у дослідженні пропонується комплекс статистичних методів оцінки і добору показників, які презентують внутрішні та зовнішні чинники управління банківською системою. Крім того, такий підхід дозволяє не тільки виявити причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними показниками, але й здійснити верифікацію підібраної сукупності таких індикаторів.

Побудова комплексної оцінки управління банківською системою. Для внутрішньої оцінки управління банківською системою, що характеризується виділеним набором показників, використовується інтегрована оцінка. Як математичний інструментарій побудови такої інтегрованої оцінки пропонується використовувати один з методів таксономії – метод рівня розвитку [8], який дозволяє одержати рейтингову оцінку управління банківською системою, що має нормований діапазон зміни [0;1]. Отримані комплексні оцінки інтерпретуються в такий спосіб: чим ближче значення комплексної оцінки до 1, тим стійкішим є стан банківської системи і тим менше диспропорції спостерігається в її структурі. Комплексні оцінки формуються для стану внутрішнього середовища управління банківською системою.

Другий блок механізму передбачає формування комплексу стратегій управління банківською системою та визначення керуючих впливів на її розвиток.

З цією метою застосовано апарат когнітивного моделювання, використання якого зумовлене, з одного боку, багатоаспектністю процесів, що відбуваються в банківській системі, та їх взаємозв'язком, а з іншого – відсутністю достатньої кількісної інформації про динамічний характер цих процесів. Такі особливості й формують слабоструктуровані системи, до дослідження яких на даний час застосовується когнітивний аналіз і розробляються на його основі когнітивні технології, що є сучасними технологіями системного аналізу. Когнітивний аналіз є достатньо універсальним науковим інструментарієм дослідження поведінки складних систем.

Сама структура когнітивного підходу відповідає всім загальним вимогам, що висувуються до такого роду аналізу, у неї зручно вбудовувати специфічні та нові методи (методи когнітивного аналізу; методи аналізу зв'язності, стійкості систем, представлених когнітивними картами, моделями, а також стратегічний аналіз динаміки поведінки досліджуваного об'єкту), які використовуються в моделюванні таких складних соціально-економічних систем як банківська.

Когнітивне моделювання базується на виконанні таких етапів [9, 10]:

1. Аналізі ситуації, тобто ідентифікації проблеми.
2. Побудові когнітивної моделі проблемної ситуації.
3. Когнітивному аналізу, тобто побудові стратегій розвитку ситуації.

По відношенню до управління банківською системою в рамках реалізації етапів когнітивного моделювання:

- ✦ проведено відбір чинників, найбільш значимих для стійкого розвитку й ефективного функціонування банків;
- ✦ проведено узгодження індикаторів фінансової стійкості банківської системи у відповідності до її цілей, тобто здійснено їх ієрархізацію;
- ✦ сформовано когнітивну карту розвитку банківської системи України, яка відображає композицію чинників різного рівня ієрархії;
- ✦ проаналізовано вплив ІФС у системі причинно-наслідкових зв'язків на комплексну характеристику стійкості банківської системи.

Такий підхід на основі використання апарату когнітивного моделювання забезпечив можливість розробки комплексу інструментів управління банківською системою.

Наступним етапом даного блоку є виявлення взаємозв'язку між обмеженнями макроекономічного та інституційного характеру, драйверами розвитку банківської системи, цілями і відповідними внутрішніми та зовнішніми чинниками. Результатом такого дослідження є визначення взаємозв'язків між основними структурними елементами пропонованого механізму: суб'єктами, об'єктами та інструментами, що в подальшому буде покладене в основу формування базових стратегій управління банківським сектором.

Відповідно, одним із завдань, вирішуваних за рахунок інструментів управління, повинно стати створення стимулів для залучення засобів нефінансових інститутів і населення в пасиви банківської системи і розширення можливостей малоризикового розміщення засобів. Відповідно до ключових обмежень макроекономічного та інституційного характеру необхідним є виділення таких інструментів управління, які б забезпечили перехід до оптимальної моделі банківської системи.

З іншого боку, побудова банківської системи, адекватної масштабам економіки держави, вимагає пошуку нових джерел формування банківських пасивів. У зв'язку з чим постає питання пошуку вільних ресурсів. Важливим також є виокремлення способів, які можуть бути застосовані для стимулювання неінфляційної кредитної експансії банків і зростання пропозиції товарів і послуг.

Таким чином, результатом реалізації даного етапу є оцінка основних інструментів управління банківською системою України, впровадження яких дозволить вийти на параметри її оптимальної моделі.

Наступним етапом блоку II є формування базових стратегій управління банківським сектором. Стратегія управління банківською системою повинна визначати як концепцію та пріоритети розвитку (перспективи і принципи поведінки), так і програму дій (план і засоби), які виступають з'єднуючою ланкою системи. Традиційно, розробка стратегій банків ґрунтується на виборі декількох ключових чинників. Банки визначають свою депозитну і кредитну політику: формують принципи, на яких готові залучати засоби і вказують напрями, за яких вони готові розміщувати засоби. Залежно від вибору кожного з наведених чинників реалізуються різні стратегії та організовуються різні типи банків. Не менш важливим чинником формування стратегії є структура активів і пасивів, яка є надбудовою для перших двох політик. Крім того, банки у своїй стратегії закладають прийнятні ризики, і ці граничні умови визначають політику кредитування, безпеки, ліквідності. Проте універсальної методики визначення стратегій управління банківською системою на даний час не існує.

Розробляючи стратегію, банківська система, серед інших суб'єктів фінансового ринку вирішує важливе завдання консолідації усіх бізнес-процесів для досягнення стратегічних цілей в умовах динамічної зміни зовнішнього середовища. Відтак, з одного боку, як сукупність

фінансових посередників, які займаються банківською діяльністю, а з іншого – як одна зі складових економічної надсистеми, банківська система покликана відповідати ключовим цілям, про які йшлося вище. Для оцінки ступеня досягнення цілей систему індикаторів фінансової стійкості банків узгоджено відповідно до цілей банківської системи на основі побудованої та реалізованої вище когнітивної моделі розвитку банківської системи. Відповідно до визначених механізмів розвитку проаналізовано та запропоновано інструменти реалізації такої моделі розвитку банківської системи.

На основі розробленої «бібліотеки» різних стратегій, у тому числі стратегій управління банківською системою, виділено три базові стратегії управління банківським сектором, для кожної з яких на основі побудованої когнітивної моделі визначено поточні та прогностичні зміни внутрішніх і зовнішніх чинників у відповідності до сформульованих цілей розвитку банківської системи України. При цьому відслідковувати досягнення цілей при реалізації даних стратегій пропонується за індикаторами фінансової стійкості банківської системи. Порівняльний їх аналіз дозволить вийти на формування оптимальної моделі банківської системи.

Отже, завершальним блоком механізму є формування оптимальної моделі управління банківською системою України, в основу якої запропоновано покласти одну з розроблених стратегій. Відповідно до неї прогнозуються кількісні та якісні зміни внутрішніх і зовнішніх чинників у період реалізації поставлених цілей банківською системою України за допомогою обраних інструментів управління.

Крім того, з метою окреслення оптимальної структури банківської системи здійснюється узгодження інтересів внутрішніх суб'єктів банківської системи. Тобто конфігурація банківської системи розглядається як оптимальна з погляду розвитку конкуренції між банками та з позицій забезпечення стійкості до зовнішніх впливів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, розроблено механізм формування стратегій управління банківською системою, реалізація якого забезпечить ефективність розвитку банківської системи як на макро-, так і на мікроекономічному рівні, а також створить базові передумови щодо виконання банками своїх функцій та ролі в економіці. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Большой энциклопедический словарь. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Большая российская энциклопедия ; СПб. : Норинт, 1997. – 1456 с.
2. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи : монографія / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – Тернопіль, 2009. – 316 с.
3. Адаптивные методы в системах принятия решений : монографія / [Т. С. Клебанова, Н. А. Кизим, Л. С. Гурьянова и др. ; под ред. Т. С. Клебановой, Н. А. Кизима]. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2007. – 368 с.
4. Савлук М. І. Вступ до банківської справи / М. І. Савлук, А. М. Мороз, А. М. Коряк. – К. : Лібра, 1998. – 344 с.

5. Бритченко И. Г. Региональные аспекты банковского рынковедения : монография / И. Г. Бритченко – Донецк : Донецкий гос. ун-т экономики и торговли, 2003. – 291 с.

6. Вітлінський В. В. Моделювання економіки : навч. посібник / В. В. Вітлінський. – К. : КНЕУ, 2005. – 408 с.

7. Айвазян С. А. Прикладная статистика: основы моделирования и первичная обработка данных / С. А. Айвазян, И. С. Енюков, Л. Д. Мешалкин. – М. : Финансы и статистика. – 1983. – 471 с.

8. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування / А. М. Єріна. – К. : КНЕУ, 2001. – 170 с.

9. Рубанець О. М. Еволюція поняття когнітивного у філософських дослідженнях науки / О. М. Рубанець // Мультиверсум. Філософський альманах. – К. : Центр духовної культури, 2006. – № 58. – С. 26 – 32.

10. Горелова Г. В. Когнитивный анализ и моделирование устойчивого развития социально-экономических систем / Г. В. Горелова, Е. Н. Захарова, Л. А. Гинис. – Ростов на Дону : Изд-во Рост.ун-та, 2005. – 280 с.

REFERENCES

Ayvazian, S. A., Enukov, I. S., and Meshalkin, L. D. *Prikladnaia statistika: osnovy modelirovaniia i pervichnaia obrabotka dannykh* [Applied statistics: the basics of modeling and primary data processing]. Moscow: Finansy i statistika, 1983.

Britchenko, I. G. *Regionalnye aspekty bankovskogo rynkovedeniia* [Regional aspects of banking marketing]. Donetsk: Donetskii gosudarstvennyi universitet ekonomiki i torgovli, 2003.

Bolshoy entsiklopedicheskii slovar [Great Encyclopedic Dictionary]. Moscow; St. Petersburg: Bolshaia rossyskaia entsiklopediia; Norint, 1997.

Dziubliuk, O. V., and Mykhailiuk, R. V. *Finanova stiikist bankiv iak osnova efektyvnoho funktsionuvannia kredytnoi systemy* [The financial stability of banks as a basis for the effective functioning of the credit system]. Ternopil, 2009.

Gorelova, G. V., Zakharova, E. N., and Ginis, L. A. *Kognitivnyy analiz i modelirovanie ustoichivogo razvitiia sotsialno-ekonomicheskikh sistem* [Cognitive analysis and modeling of sustainable development of socio-economic systems]. Rostov-na-Donu: Izdatelstvo Rostovskogo universiteta, 2005.

Klebanova, T. S. et al. *Adaptivnye metody v sistemah priniatii resheniy* [Adaptive methods in decision-making systems]. Kharkiv: INZHEK, 2007.

Rubanets, O. M. "Evolutsiia poniattia kognitivnoho u filosofskiykh doslidzhenniakh nauky" [Evolution of the concept of cognitive science in philosophical studies]. *Multyversum*, no. 58 (2006): 26-32.

Savluk, M. I., Moroz, A. M., and Koriak, A. M. *Vstup do bankivskoi spravy* [Introduction to Banking]. Kyiv: Libra, 1998.

Vitlinskyi, V. V. *Modeliuvannia ekonomiky* [Simulation economy]. Kyiv: KNEU, 2005.

Yerina, A. M. *Statystychne modeliuvannia ta prohnozuvannia* [Statistical modeling and forecasting]. Kyiv: KNEU, 2001.